

Geheim verzet

Tweede Wereldoorlog. Twee vrienden. Verraad.

Achter in het boek vind je een verklarende woordenlijst.

NUR 283/GGP031501

© Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

© Tekst: B. Dubbelboer (1964)

© MMXV Bies van Ede – Tekstbewerking heruitgave

Historische adviezen: dr. M. Croes

Omslagontwerp: Mariska Cock

Opmaak binnenwerk: Studio L.E.O.

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

kluitman.nl

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

B . D U B B E L B O E R

Geheim verzet

Tweede Wereldoorlog. Twee vrienden. Verraad.

Bewerkt door: Bies van Ede

KLUITMAN

HOOFDSTUK 1

‘Natuurlijk wordt het geen oorlog. We zijn, eh...’ Geert Postma zweeg. Het woord lag op het puntje van zijn tong, maar het wilde er niet vanaf komen.

‘Nou, wat zijn we?’ vroeg Wim Verhoog, die klein was voor zijn twaalf jaar. Zijn ogen glommen in zijn smalle gezicht. Hij had wel in de gaten dat Geert niet op het woord kon komen.

Ze liepen door de akkers en de stukjes bos van het Drentse land.

‘Nou, wat zijn we?’ herhaalde hij toen Geert bleef zwijgen.

‘Eh... Neutraal.’ Geert wist het opeens weer. Hij was trots dat hij er toch nog op gekomen was.

Wim lachte. ‘Punt voor jou. En nog een als je weet wat het betekent.’

‘Dat weet jij toch ook? We vechten niet. Niet met de Duitsers en niet met de Engelsen. We houden ons erbuiten. “Neutraal” betekent ook dat de Duitsers en de Engelsen geen soldaten in Nederland mogen hebben.’

Wim keek hem onderzoekend aan. ‘En als ze dat toch doen?’

Geert fronste verbijsterd. Koningin Wilhelmina en de regering hadden officieel besloten dat Nederland zich buiten de

oorlog hield. De gedachte dat andere landen zich daar niets van zouden aantrekken, was nooit bij hem opgekomen.

‘Natuurlijk doen ze dat niet,’ zei hij kortaf, ‘want dan krijgen ze met ons leger te maken.’ Voor hem was het probleem daarmee opgelost en om dat duidelijk te maken, liep hij naar het riviertje dat de grens tussen Nederland en Duitsland vormde.

De jongens woonden in het grensgebied tussen Drenthe en Duitsland, in een dorpje vlak bij Coevorden. Ze waren op dit moment zwaar in overtreding, want een strook van driehonderd meter breed aan deze kant van de grens was verboden gebied. Alleen met speciale toestemming mocht je hier komen. De jongens trokken zich er nooit veel van aan.

Het gebied aan deze kant van de grens was helemaal vlak. Als er een marechaussee verscheen, zag je zijn blauwe uniform al van verre en hadden ze alle tijd om ervandoor te gaan. Ze kenden de paadjes hier als hun broekzak en wisten precies over welke sloten ze konden springen. De laatste tijd was het wel iets gevaarlijker in de grensstrook, omdat er intussen soldaten gelegerd waren, die regelmatig patrouilleerden. Hun grijsgroene uniformen vielen een stuk minder op dan die van de marechaussee. Maar wat was er mooier dan bij zonnig weer door de velden te struinen? Een beetje risico maakte het alleen nog maar spannender.

Het riviertje was schitterend. Er was altijd wel iets te zien in het glasheldere water. Hier een snoek die roerloos op zijn vinnen stond, daar een paar wilde eenden die met een boel herrie opstegen als je in de buurt kwam, en als je veel geluk had zag je zelfs reeën.

Het idee dat ze aan de grens stonden, was niet bijzonder voor

hen. Bijna iedereen hier had wel familie aan de andere kant van 'de grup', zoals het riviertje genoemd werd. Een neef van Geerts moeder woonde in Emlichheim, vijf kilometer over de grens. Geert en Wim waren er al zo vaak heen gelopen dat ze zich in Duitsland net zo thuisvoelden als in Nederland. Ze hadden nog nooit een paspoort hoeven te laten zien. Zelfs aan de taal merkte je niet dat je in het buitenland zat, want het dialect was aan beide kanten van de grens hetzelfde.

Toch was er in het afgelopen jaar wel van alles veranderd. Inmiddels mocht je alleen via de officiële grensposten de grens over, maar je moest ook nog eens een heel goede reden hebben om naar Duitsland te gaan. Had je die niet, dan kwam je er gewoon niet in. En de laatste twee maanden mocht eigenlijk niemand de grens meer over.

Het was vervelend, maar de grensbewoners waren niet ongerust. De ouderen wisten nog dat het in de wereldoorlog van 1914 tot 1918 net zo was gegaan. Ook toen mocht niemand de grens over. Oorlog was het in Nederland niet geworden en uiteindelijk hield niemand zich meer aan de maatregel. Officieel was het verboden de grens over te steken, maar er werd niet meer gecontroleerd. Zo zou het nu ook wel weer gaan. Maar lastig was het wel. Wat een onzin dat ze als Nederlanders hun familie in Duitsland niet mochten bezoeken, omdat Duitsland toevallig in oorlog was met Engeland.

Op een mooie dag als deze dachten de jongens echter aan andere dingen. De leeuwerik die hoog in de hemel zong, was boeiender dan een paspoort, en de klompen die hun voeten ook op de drassige stukken droog hielden, waren belangrijker dan het driehonderd meter brede grensgebied.

Bij de oever van het riviertje gingen ze op hun buik liggen. Er was weinig te zien. Een paar schrijvertjes die vliegensvlug over het water schaatsten, ronddansende libellen en verderop een paar eenden die met hun kont omhoog en hun kop onder water naar eten zochten. Op de andere oever groeide laag struikgewas met hier en daar een boom ertussen, en ook daar was alles erg stil.

Wim kwam overeind en ging op de oever zitten. Zijn benen bungelden boven het water. ‘Niks te doen,’ stelde hij vast.

‘Niks te doen?’ herhaalde Geert. ‘Zal ik je eens wat te doen geven?’ Hij greep Wim bij zijn kraag, trok hem achterover en zat direct boven op hem.

Wim worstelde als een bezetene om los te komen, maar het lukte niet.

Geert, die een stuk steviger was dan hij, drukte zijn schouders in het gras. ‘Nou heb je wat te doen: probeer maar los te komen,’ grinnikte Geert. ‘Het is maar... Hè, wat doe je?’

In een poging om los te komen had Wim iets te wild met zijn benen getrapt. Een van zijn klompen schoot van zijn voet en kwam in het stromende water terecht. Hij dreef kalmpjes weg. Op zich was dat geen ramp, maar de klomp dreef naar de andere oever en bleef daar steken in de waterplanten.

‘Fijn!’ riep Wim boos terwijl hij overeind kwam. ‘Hoe krijg ik hem nou terug?’

‘Sukkel, schop dat ding dan ook niet uit!’ zei Geert.

‘O, nou is het mijn schuld! Zie jij maar dat je hem terugkrijgt. Ik ga niet op één klomp naar huis.’

Geert, die beseftte dat Wim gelijk had, sputterde niet verder tegen. ‘Makkie. Ik gooi er een paar stenen tegenaan; dan

komt-ie wel los en vissen we hem verderop uit het water.'

Dat was makkelijker gezegd dan gedaan. De klomp was niet zo simpel los te krijgen, hoe nauwkeurig ze ook richtten.

'Ik ga niet op één klomp naar huis!' riep Wim nogmaals. 'Je ziet maar dat ik hem terugkrijg!'

'Ik ga hem wel halen.' Geert bleef rustig en wees naar een stukje verderop. 'Ik kan over dat stuwdammetje naar de overkant, loop terug hierheen en vis je klomp uit het water.'

'Maar dan ben je in Duitsland,' zei Wim aarzelend. 'Stel dat ze je daar grijpen.'

'Er is daar geen hond,' antwoordde Geert, turend naar de overkant. 'En ik ben in vijf minuten terug.'

Hij liep naar het stuwdammetje, dat tweehonderd meter verderop in het riviertje was aangelegd. Wim keek hoe hij balancerend over de betonnen richel de overkant bereikte. Geert verdween in het struikgewas en dook even later ter hoogte van Wims klomp weer op. Toch was het plan minder simpel dan Geert had gedacht. Hij kon niet dicht genoeg bij het water komen om de klomp te pakken.

'Snij een tak af!' riep Wim. 'Straks lig je in de plomp.'

'Ik heb geen mes!' Geert hield zich vast aan een tak van een struik en probeerde zo ver mogelijk voorover te buigen. De tak boog mee, maar niet ver genoeg.

'Ik wel!' riep Wim. 'Vang! Maar als het in het water valt, krijg ik van jou een nieuwe.'

Het was een dilemma. Als Geert het mes niet ving, kon hij het verder wel vergeten. Maar een andere oplossing had hij ook niet. Hij krabbelde zo ver achteruit dat hij de ruimte had om fatsoenlijk te kunnen vangen. Wim gooide goed en Geert ving het

mes. Snel sneed hij een tak af en daarmee was de klomp al snel binnengehaald.

Geert stak hem triomfantelijk omhoog. 'Jij had natuurlijk gehoopt dat ik in de rivier zou vallen!'

'Ja!' lachte Wim. 'Maar dat kan nog steeds gebeuren, want je moet nog terug over de richel.'

Geert schuifelde achteruit. 'Ik geef je weinig kans. Volgende keer misschien, dan...'

Er klonk een plof en Geert was opeens in het hoge gras verdwenen.

'Wat doe je?' riep Wim verbaasd en een beetje geschrokken.

'Ik struikelde.' Geert kwam met een pijnlijk gezicht overeind. Hij betastte zijn schouder. 'Ik ben op mijn arm terechtgekomen. Niks gebroken, gelukkig. Maar... waar ben ik nou over...?' Alweer maakte hij zijn zin niet af. Hij keek verbaasd naar het gras.

'Wat is er?' vroeg Wim nieuwsgierig.

'Er loopt hier een koperdraad...' antwoordde Geert verbaasd. 'Daar ben ik over gestruikeld. 'Het is een gloednieuwe draad.'

'Laat maar liggen en kom deze kant op,' vond Wim, die een beetje zenuwachtig werd. 'Je weet niet of er iemand aankomt.'

Maar Geert luisterde niet. Hij volgde de koperdraad, die naar de stuw liep. Er stond een klein gebouw bij het stuwdammetje – een gemaal. Tot Geerts verbazing verdween de draad het gebouwtje in. Door het raam kon hij zien waar de draad eindigde: in een telefoontoestel van het type dat in het leger werd gebruikt.

Een veldtelefoon, dacht hij. Hij vond het vreemd en een beetje beangstigend. Maar zijn nieuwsgierigheid won het van zijn

angst, dus liep hij om het gebouwtje heen. Aan de andere kant zat een Duitse soldaat met zijn rug tegen de muur. Het was gelukkig een slapende soldaat; anders zou dit bezoek aan de overkant heel vervelend zijn afgelopen. Geert voelde zijn hart in zijn keel kloppen. Geluidloos, zo snel als hij durfde, trok hij zich terug achter het gemaal.

De stuwdam over en wegwezen, dacht hij. Maar plotseling verscheen er een paar honderd meter verderop een groep marcherende Duitse soldaten. Geert kon onmogelijk meer ongezien over de betonnen richel naar de goede kant van de grens komen.

Even bleef hij besluiteloos doodstil staan. Hij moest ervandoor. Een paar honderd meter verderop was er nog een stuwdam in de rivier, wist hij. Hij kon zo lopen dat het gebouwtje tussen hem en de Duitse soldaten in bleef, zodat het hem wat dekking gaf, en naar die andere dam toe lopen.

‘Gebukt blijven,’ zei hij tegen zichzelf. En hij ging ervandoor.

Al snel was hij terug op de plek waar hij de klomp uit het water had gevist. Wim zat nog op de andere oever te wachten. Roepen durfde Geert niet. Nou ja, het gaf niet; het zou alleen iets langer duren voor hij aan de overkant was en hij zou van de andere kant komen.

Nog steeds gebukt ging hij verder, maar al gauw stond hij weer geschrokken stil. Het riviertje maakte een scherpe bocht en Geert hoorde stemmen. Hij dook het struikgewas in en bleef met ingehouden adem doodstil zitten. Hij was nu echt bang, maar hield zijn hoofd koel.

De stemmen kwamen dichterbij en hij kon horen wat er gezegd werd.

‘*Nein, nein, Herr Oberst,*’ hoorde hij, ‘*morgenfrüh geht’s*

bestimmt los. Ich glaube nicht, dass Holland kämpfen wird, aber jedenfalls muss diese Sache in ein oder zwei Tagen erledigt sein.'

'Aber das ist doch nicht möglich,' zei een tweede stem. *'In zwei Tagen, und ausserdem...'*

De stemmen gingen voorbij. Wat er verder gezegd werd kon Geert niet meer verstaan, en het kon hem niet schelen ook. Ze waren weg. Dat was het belangrijkste.

Hij liet het plan varen om naar het tweede stuwdammetje te gaan, want het leek of er opeens overal soldaten waren. Er was maar één oplossing: rechtdoor naar de overkant, en wel onmiddellijk.

Het riviertje was nog geen meter diep, dus hij hoefde niet bang te zijn, maar het water zou waarschijnlijk behoorlijk koud zijn, al was het de afgelopen dagen mooi weer geweest.

Voorzichtig liet Geert zich van de wal glijden, het stromende water in. Hij waadde heel zachtjes naar de overkant, met Wims klomp als een trofee in zijn hand.

Wim, die hem zag komen, keek stomverbaasd en wilde iets roepen, maar Geert gebaarde dat hij stil moest zijn. Hij klom de oever op en ging naast Wim in het gras zitten.

'Man, wat doe jij nou? Waarom ben je...'

'Ssst,' siste Geert. 'Wegwezen hier. Nu!'

Wim vroeg niet verder. Hij deed zijn klomp aan en rende met zijn druiptnatte en bemodderde vriend mee, tot ze buiten de strook van driehonderd meter waren. Toen lieten ze zich higgend in het gras vallen.

'Zie je wel? Je bent in het water gedonderd!' zei Wim. 'Man, je ziet eruit alsof je door de menie bent gekropen.'

Wim had gelijk. De grond in dit gebied bevatte veel ijzer en

de bodem van het riviertje was een en al roestbruine drab. Bij het waden was Geert een flink eind in de bodem weggezakt en daarna was hij met zijn natte kleren tegen de ijzerhoudende oever op geklommen. Hij was van top tot teen roodbruin.

‘Lekker dan,’ zei Geert. ‘Ik moet mijn kleren maar even uitspoelen in een sloot. Ze kunnen wel drogen in de zon. Dan kom ik tenminste niet thuis als een, eh... modderfiguur.’

Hij trok zijn kleren uit en rende in zijn hemd en onderbroek naar de sloot verderop. Daar knielde hij neer en begon zijn kleren uit te spoelen. Wim had vrij zicht op het dikke achterwerk van zijn vriend en grinnikte.

Binnen vijf minuten was Geert klaar. Hij spreidde zijn kleren uit op het gras om ze in de zon te laten drogen.

‘Wat was er nou?’ vroeg Wim toen ze weer samen in het gras lagen. ‘Waarom kwam je niet over die stuwdam?’

‘Die koperdraad,’ zei Geert. ‘Ik ben hem gevolgd. Weet je waar hij eindigde? In het gebouwtje van het gemaal. Het is een telefoonlijn. Er zat een Duitse soldaat te slapen. Ik wilde meteen weer terug naar de overkant, maar dat kon niet omdat er een groepje soldaten aankwam. Dus ik dacht: wegwezen, ik neem de andere stuwdam. Maar daar waren ook soldaten. Officieren, denk ik. Ik ben de struiken in gedoken. Ze liepen zó dicht langs me heen dat ik ze kon horen praten. Het wemelt daar echt van de soldaten. Dus ik ben de rivier in gegaan.’

Wim knikte. ‘Wat zeiden die soldaten? Kon je ze verstaan? Ze praatten vast geen dialect.’

‘Nee,’ zei Geert. ‘Het was echt Duits. Ik heb een paar dingen begrepen. Dat het morgen losgaat en dat Holland...’ Hij onderbrak zichzelf. ‘*Kämpfen* is toch “vechten”?’

Wim knikte weer. 'Volgens mij wel. Hoezo?'

'Ze zeiden dat ze niet dachten dat Holland zou *kämpfen*...'

'Wat?!' Wims uitroep klonk scherp. 'Maar dan is... Dat betekent dat Duitsland van plan is om ons... Nee, dat kan niet. Wij zijn neutraal. We zijn vóór niemand en tégen niemand. Je hebt het gewoon verkeerd verstaan.'

Geert schudde zijn hoofd. 'Die ene zei: *Morgenfrüh geht's bestimmt los. Aber ich glaube nicht, dass Holland kämpfen wird.* En dan nog iets over dat het in één of twee dagen klaar moest zijn.'

'Morgenvroeg...' zei Wim. 'En ze denken niet dat we zullen vechten.'

De jongens staarden elkaar aan. Ze waren door stom toeval achter een vreselijk geheim gekomen.

Geert sprong op en begon zijn nog natte kleren aan te trekken.

'Zo kun je niet naar huis, man,' zei Wim.

'Het moet maar,' bromde Geert. 'Mijn vader moet dit weten. En gauw ook!'

Zo snel ze konden, renden ze naar huis, op hun sokken en met hun klompen onder hun arm om harder te kunnen. Ze kozen de kortste route, over sloten en dwars door bouwland. Ze raakten buiten adem en kregen steken in hun zij, maar ze bleven rennen.

Willy, Geerts moeder, zag de jongens in de verte aankomen. Er moest weer eens iets gebeurd zijn. Geerts kletsnatte en vuile kleren vertelden haar genoeg. Maar toen de jongens bij haar waren, slikte ze haar woorden in. Hun gezichten waren lijfbleek en de angst in hun ogen zei haar dat natte kleren nu even niet belangrijk waren.

‘Papa,’ hijgde Geert, die half gebukt op adem probeerde te komen. Hij drukte zijn hand in zijn zij om de pijn wat te verzachten. ‘Waar is papa?’

‘Wim, wat is er gebeurd?’ vroeg zijn moeder.

‘Oorlog,’ hijgde Wim.

Geerts moeder liep naar de keuken en zei tegen Geerts zus: ‘Greetje, ga papa eens halen.’ Daarna liep ze naar de kamer, waar de jongens inmiddels languit op de stoelen lagen om op adem te komen.

Toen Geerts vader even later verscheen, had hij er moeite mee om enige samenhang in hun verhaal te ontdekken.

‘Weten jullie het heel zeker?’ vroeg hij toen de jongens genoeg waren bijgekomen om alles wat ze gezien en gehoord hadden duidelijk te vertellen.

‘Ja,’ zei Geert.

Bert Postma liep zwijgend naar de gang en trok zijn jas aan.

‘Wat ga je doen?’ vroeg Geerts moeder.

‘De burgemeester waarschuwen.’

‘O, maar iedereen houdt zijn mond. Niemand hoeft er iets van te weten. Greetje, wil jij even naar Wims huis gaan om te vragen of zijn vader hierheen wil komen?’

Toen Bert Postma terugkwam, stond zijn gezicht nog bezorgder dan toen hij wegging. Nico Verhoog, Wims vader, was intussen ook binnen.

‘Ze dachten het al,’ zei Geerts vader. ‘Dat Duitsland ons land zou binnenvallen. Ze dachten alleen dat het nog wel even zou

duren. Misschien hebben we geluk, maar ik denk dat we ons op het ergste moeten voorbereiden.' Hij zag de vraag op de gezichten van de jongens en knikte. 'Ja, oorlog.'